

Джуді Стоун

Сюрреалістичний сміх з України



ДУША, ПРОДАНА САТАНІ

Ця українська дивовижна легенда, щось на зразок фавстівської історії, розповідає про Петра, бідного парубка, що продає свою душу Сатані, який постає в образі Басаврюка - козака з рудими вусами (Борис Фрідман), аби здобути батьківський дозвіл на шлюб з його коханою Пидоркою (Лариса Кадочникова). Петро (Борис Хмельницький) мусить зірвати цвіт папороті, який цвіте лише напередодні Івана Купала, та вбити Пидорчиного молодшого брата, щоб дістати сотникові мішки золота. Пидорка вирішує не звертати уваги на його злочин і запевняє сама себе, що хлопчика вкрали цигани. Та після їхнього весілля Петро мучиться своєю провиною і божеволіє, обернувшись врешті на купку попелу. В надії, що вона оживить Петра, Пидорка вирушає в подорож через гори і долини до Києва, взявши з собою той попіл, що лишився від її чоловіка.

Але (вірте мені) цей поворот подій у сюжеті Ілленкового фільму має глибокий зміст. На відміну від гоголівського тексту, подорож Пидорки до Ки-

Багата традиція, яскраві кольори та незвичайні пригоди - ось якими рисами приваблює до себе глядача фільм-легенда «Вечір на Івана Купала», який було заборонено протягом двадцяти років у Радянському Союзі. Знятий Ю.Ілленком, якого назвали «сюрреалістом із Запоріжжя», «Вечір на Івана Купала» - поетична інтерпретація комічно-диявольської повісті М.Гоголя.

сева перетворюється в Ілленка на живу метафоричну розповідь про Україну.

Ось приїздить Катерина Друга у перуці разом із пажем та офіційним коханцем Потьомкіним. Вона милується іграшковими біленькими будиночками, весело розквітчаними червоними та синіми півниками («потьомкінські села» - фальшиві фасади, що приховують бідність) та питає: «Чому мій народ не танцює?» Та кожен українець знає відповідь: немає в них до цього охоти під гнітом матінки-Росії.

Ключ до української культури, згідно з поясненням до фільму, зробленим Вірко Балеєм, музичним директором та диригентом Лас-Вегаського симфонічного оркестру, полягає в тому, що вона все ж таки вижила, мов би у «діаспорі на своїй власній батьківщині. Ця культура створила власний тип мислення, часто кидаючи виклик логіці західного мистецтва. Українська культура - це мрія, пасивний опір народу, що виражає себе у міфопоетичному реалізмі», подібно до магічного реалізму південноамериканської літератури.

(«La Weekly» 15. 09. 1989) З англійської переклав
Костянтин Філоненко